

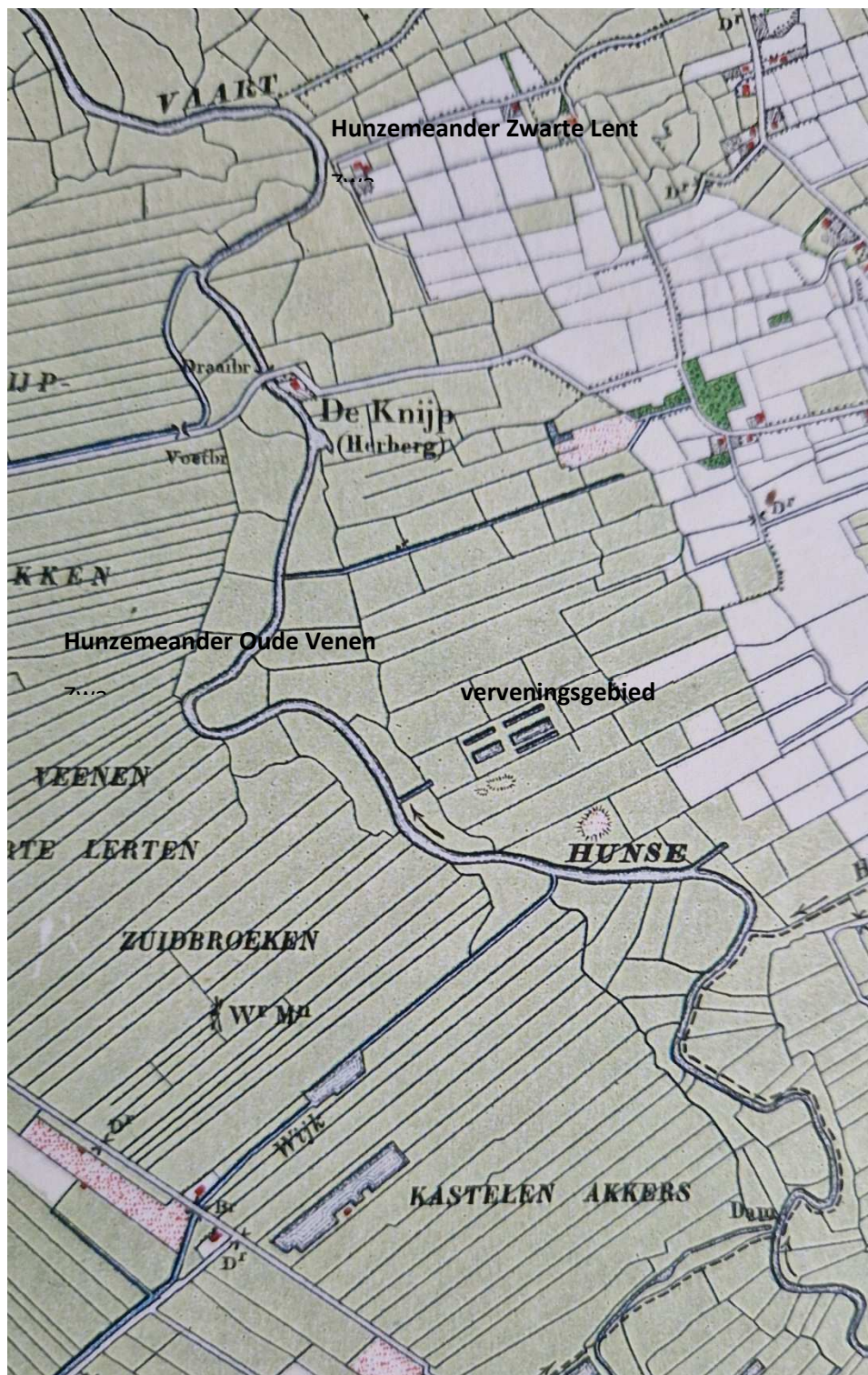
Waar wij wonen - Wandelroute Hunze-Everswolde

Start:	krusing weg Broeken en Broekdijk bij gaslocatie langs de Hunze
Lengte:	ca. 5,3 km
Toegang:	gehele jaar
Type pad:	kades, schouwpaden en verharde weg
Moeilijkheid:	gemakkelijk; in de zomer plaatselijk/mogelijk hoog gras
Tekst:	JanSiem Rus
Kaart:	Rika Rijnberg

Landschappelijke karakteristiek

De wandelroute is uitgezet in het oostelijke deel van de Hunze tussen de gaslocatie van Annerveen en de weg De Knijpe. Het gebied ligt op de oostelijke flank van het Hunzedal naar het oosten overgaand in de rug van de randveenontginningsdorpen Zuidlaarderveen en Oud-Annerveen. Historisch gezien is het één van de oudste verveningsgebieden van Drenthe, welke bekend is onder de oude naam Everswolde. In dit gebied werden in 1262 door de boeren van Zuidlaar gronden verkocht aan het klooster te Aduard, die hier turf zijn gaan winnen voor hun steenbakkerijen en ijzersmederijen. Via de rivier de Hunze werd de turf afgevoerd richting Groningen. Het gebied dat zij in de lage delen nabij de Hunze achterlieten heeft een opstrekkend, langgerekt verkavelingspatroon. Op de hogere gronden nabij Zuidlaarderveen treft men meer een blokvormige structuur aan. Door het gebied loopt de plattelandsweg Broeken, aangelegd in de jaren '60 in het kader van de ruilverkaveling. Op de lage gronden tussen deze weg en de Hunze treffen we doorgaans graslandpercelen aan, terwijl ten oosten van de weg gemiddeld genomen meer akkerbouw plaats vindt. Het open landbouwgebied is arm aan bos en beplanting. Echter langs de Hunze liggen meerdere bosjes bestaande uit essen en elzen. Bosjes die grotendeels zijn ontstaan bij de herinrichting van de Hunze, waar bij het rechtekken van de Hunze onpraktische stukjes grond zijn toegekend aan de natuur.

*Kaartje hiernaast:
Overzicht van het gebied rond 1900 (uit Robasatlas) met oude Hunzemeanders van Groeveveld (Zwarte Lent) en Oude Venen, alsmede het verveningsgebiedje ten oosten van de Hunze*

Grondduiker onder Hunze door

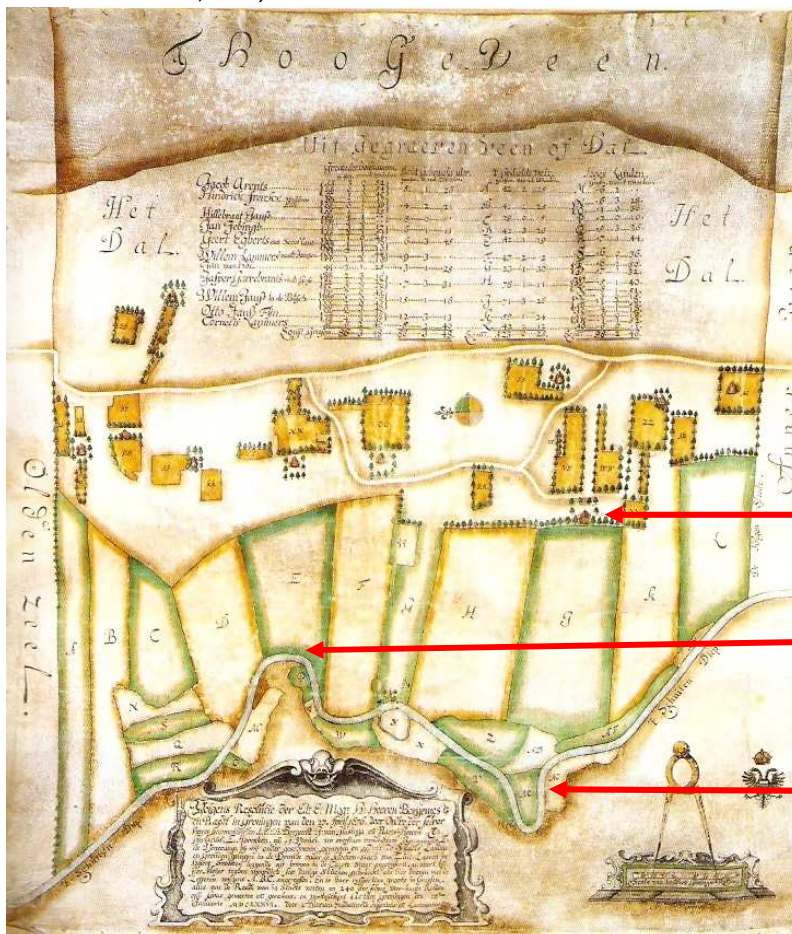
Het gebied ligt tussen de bestaande natuurgebieden van het Annermoeras en Tusschenwater. Een groot deel van het gebied is al voor natuurontwikkeling aangekocht. Aan het einde van de begeleidende tekst van de wandelroute wordt in het kort ingegaan op de toekomstige inrichting.

Wandelroute

Onze wandeling begint tegenover de gaslocatie, op het kruispunt van de wegen Broeken en Broekdijk. We lopen ca. 50 meter de verharde weg op naar het noorden en nemen dan links het rechter schouwpad van de watergang. Hier staan we in een historisch gebied (1), waar vroeger de Hillegjessloot uitmondde in een oude meander van de Hunze. De Hillegjessloot, nu niet meer dan een kleine perceelssloot, vormde vroeger de zuidelijke begrenzing van het verveningsgebied van Everswolde. Zij was de markegrens tussen Zuidlaren en Annen en is nu nog steeds de gemeentegrens tussen Tynaarlo en Aa en Hunze. We volgen de watergang (oude meander, (2)) in noordwestelijke richting tot aan de Hunze, die door dijken (kades) omgeven hoog in het landschap ligt. Hier ligt onder de Hunze een grote grondduiker (3) die het water uit het oostelijke beekdalgebied naar het westen afvoert.

We vervolgen onze route langs het schouwpad van de watergang aan de voet van de kade. U kunt hier ook een stukje van de kade van de Hunze nemen, maar aangekomen bij de punt van het Hunzebosje vervolgen we onze wandeling langs het schouwpad, aan de oostzijde van het bos. Na ca. 200 m gaan we rechtsaf en volgen het schouwpad richting de weg Broeken. Hier ligt links van ons een oud moerassig verveningsgebied (4), dat geleidelijk aan dichtgegroeid is en nu samen met het Hunzebosje een mooi stukje wilde natuur vormt. Op onderstaand kaartje uit de Robasatlas van rond 1900 is deze oude vervening aangegeven.

Stadslanden Zuidlaarderveen liggend aan de Hunzemeanders (naar van Bierum, 1676)

Aduarder hof

Oude Hunzemeander van gebied Groeveveld (Zwarte Lent)

Oude Hunzemeander van gebied Oude Venen

Jacobskruiskruid en kompassla langs de Hunze

Merk op dat in die tijd er amper bosschages en beplantingen waren in dit deel van het Hunzedal.

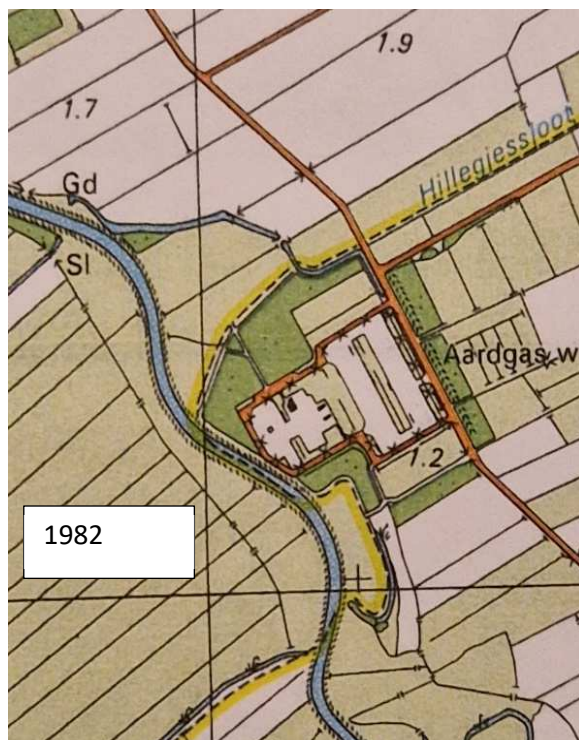
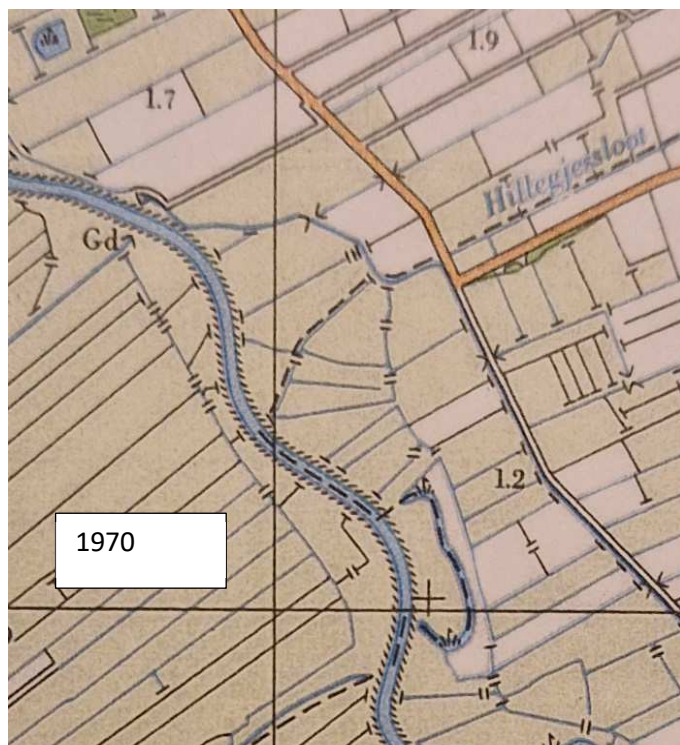
Aangekomen op de verharde ruilverkavelingsweg Broeken gaan we linksaf. We wandelen door een gemengd open landbouwgebied van weilanden en akkerbouwpercelen (5). Let op het reliëf van de hogere zandgronden aan de oostzijde tegen de rug van Zuidlaarderveen aan. Het gebied dat we doorkruisen maakt deel uit van het vroegere Everswolde en kent, zoals vermeld in de inleiding een zeer oude verveninggeschiedenis. De in de vroege middeleeuwen door de Aduarder monniken verveende percelen zijn later in handen gekomen van de stad Groningen. Van deze stadslanden is destijds in 1676 door van Bierum een mooie detailkaart gemaakt, waar zowel genoemde percelen als de boerderijen uit die tijd op ingetekend zijn. De verveende percelen liggen op de lagere gronden nabij de Hunze en de boerderijen op de hogere gronden in het oosten, op de flank van de rug van Zuidlaarderveen. Ook de vorm en ligging van de Hunze met de oude meanders van de Zwarte Lent en de Oude Venen zijn duidelijk aangegeven. Eén van de boerderijen, de Aduarderhof vormde destijds de hoofdnederzetting van het gebied Everswolde en staat op de kaart van Bierum aangegeven direct ten oosten van perceel I, ofwel niet ver van de weg waarop wij nu lopen.

We volgen de weg Broeken tot aan het kruispunt met de weg de Knijpe en gaan op dit kruispunt linksaf. In de verte in noordelijke richting zien we het oostelijke deel van het natuurgebied Tusschenwater, ofwel het Groeveveld liggen (6). Mooi te zien is het afgetakelde Hunzebosje langs de vroegere Hunzelooop waar een deel van de bomen is verdronken. De dode takken vormen geschikte uitzichtpunten voor jagende en vissende vogels. Na ca. 300 m naderen we de brug over de Hunze bij de Knijpe. Hoewel de wandelroute hier direct links afslaat (zonder de Hunze over te steken) en de oostelijke kade volgt, is het de moeite waard om even over de brug te lopen en aan de overkant in noordwestelijke richting het prachtige natuurgebied van Tusschenwater te aanschouwen (7).

In dit deel van Tusschenwater wordt een hoog waterpeil (boezempeil) gehandhaafd, waardoor een groot deel van het gebied permanent onder water staat. Vele soorten eenden en steltlopers bivakkeren hier en met een beetje geluk kan je ook wel eens een zeearend en/of een visarend aantreffen. De laatste m.n. in de (na)zomer.

We volgen de oostelijke kade in zuidelijke richting. Na ca. 500 m zien we aan de overzijde van de Hunze de eerdergenoemde Hunzemeander van de Oude Venen liggen (8). De meander is goed bewaard gebleven en in het veld nog duidelijk herkenbaar (zie ook wandelroute Hunzedal-Tusschenwater opgenomen in NZ van voorjaar-zomer 2020). Aardig om van hieruit te zien dat de meander een stuk lager ligt dan de Hunze. De meander is als onderdeel van het polderlandschap geleidelijk aan gedaald, terwijl de huidige Hunze (of beter gezegd het Hunzekanaal) kunstmatig hooggehouden wordt. IVN Zuidlaren streeft ernaar om niet alle oude meanders op te nemen in de te herstellen loop van de Hunze. De meanders zouden dan sterk verbreed en verdiept moeten worden om opstuwings- en vernattingsproblemen in het agrarische achterland van de Hunze te voorkomen. Hierdoor zouden zij niet meer een beeld van de historische situatie geven. In het Annermoeras is de verbreding en verdieping van de meanders jammer genoeg wel doorgezet.

We vervolgen onze wandeling over de Hunzekade en naderen het bosje dat tegen de Hunze aanligt (9). Dit soort bosjes vinden we meer langs de Hunze. Ze zijn ingericht tijdens de ruilverkaveling en/of herinrichting van de Hunze in de jaren '60. Destijds was al wettelijk vastgelegd dat bij landinrichting of ruilverkaveling een minimaal percentage van de ingebrachte gronden ingericht diende te worden als landschapselement. Bij het recht trekken van de Hunze koos men ervoor om percelen met een onhandige vorm of slechte bodemgesteldheid hiervoor te gebruiken. In het jubileumnummer van NZ van najaar-winter 2021 heeft Rens Penninx een speciaal artikel over Hunzebosjes ofwel de 'Harry de Vroome' bosjes geschreven.

Topografische kaarten van de Hunzemeanders rond de gaslocatie, van vóór (1970) en na (1982) de realisatie van de gaslocatie

Het Hunzebosje waar we langs wandelen bestaat grotendeels uit essen, afgewisseld met elzen en een enkele eik of berk. Het bosje is een eldorado voor de bevers in het gebied, waarvan de aanwezigheid mede af te leiden is uit de beversporen die vanuit de Hunze het bos intrekken. Meerdere bomen zijn geveld door bevers en liggen te verteren tussen nieuw opgroeiend groen. Ook de essenziekte heeft hier toegeslagen, waardoor veel essenbomen bezwijken. De natuur gaat echter zijn gang en andere bomen en struiken vullen de gaten weer op. We laten het Hunzebosje achter ons, passeren de eerdergenoemde grondduiker en komen aan bij de gaslocatie (10), welke eveneens omzoomd is met loofbos. Deze gaslocatie, waar overigens niet meer actief gas wordt gewonnen ligt tussen twee oude meanders van de Hunze in. Dit is goed te zien op onderstaande afbeelding, waar de topografische kaarten uit 1970 en 1982 naast elkaar zijn afgebeeld.

De gestippelde lijn (en op de kaart uit 1982 tevens de gele lijn) op beide kaarten geeft de gemeentegrens en destijds de markegrens tussen Zuidlaren en Annen weer. Het is aardig om te constateren dat beide meanders in de gemeente Zuidlaren (nu Tynaarlo) liggen, terwijl de gaslocatie tot het grondgebied van de gemeente Anloo (nu Aa en Hunze) behoort.

We volgen de kade welke bij de gaslocatie op de gemeente-/markegrens ligt en die bij het wandelbruggetje over de Hunze linksaf buigt. Na ca. 100 m buigt de kade weer rechtsaf en volgt, in lijn met de gemeentegrens, de kleine meander (11) van het natuurgebied Annermoeras. Het Annermoeras is als één van de eerste Hunzedalprojecten van het Drentse Landschap in 2002 ingericht. Destijds is de inrichting zo gerealiseerd, dat de hoofdstroom (Hunzekanaal) in eerste instantie in takt is gelaten en de oude meanders als nevengeulen zijn aangetakt.

Op kade, splitsing oude meander naar Hillegessloot en Hunze

Brug bij de Knijpe met uitzicht op Tusschenwater

In 2015 is de hoofdstroom gedempt en zijn de meanders sterk verbreed en verdiept om de landbouwfvoer zonder al te veel opstuwing te kunnen blijven garanderen. De kleine meander bij de gaslocatie is gelukkig niet verbreed en is als parallelle stroom van de Hunze in stand gebleven. Het door de meander en de Hunze ingesloten gebied vormt nu een prachtig rietveld, waar onder meer de bruine kiekendief geregeld broedt. Dit is goed te zien op het punt na het bosje waar we de kade verlaten en het graspad volgen naar de Broekdijk. Aangekomen bij de Broekdijk gaan we linksaf, passeren de gaslocatie en komen weer aan bij ons startpunt.

Aanvullende informatie:

Tussen de weg Broeken en de Hunze is een groot deel al aangekocht voor de realisatie van het natuurgebiedsplan ofwel de natuurschakel tussen het Annermoeras bij Spijkerboor en het natuurgebied Tusschenwater bij de Groeve. In 2001 is hiervoor al een globale inrichtings-schets gemaakt.

